

5.10 Osobnostní a sociální rozvoj

Charakteristika vyučovacího předmětu

Cílem zavedení předmětu je posílení role třídního učitele při práci se třídním kolektivem.

Předmět vede žáky k aktivnímu rozvoji mezilidských vztahů a je velmi úzce propojen s průřezovým tématem Osobnostní a sociální výchova a doplňujícím vzdělávacím oborem Etická výchova. Učí žáky respektovat a uplatňovat mravní principy a pravidla společenského soužití a přebírat odpovědnost za vlastní názory, chování a jednání i jejich důsledky.

Uvedený předmět nahrazuje operativní třídnické hodiny, zařazované mimo běžný rozvrh hodin. Předmět jako třídnická hodina slouží především k práci s žakovským kolektivem (dynamika třídní skupiny a její změny), ke zlepšování vztahů v rámci třídního kolektivu, včasné diagnostice rizikového chování ve třídě, ke společnému plánování akcí třídního kolektivu, k tvorbě vlastních třídních projektů, k posilování vztahu třídního učitele a třídy, k možnosti aktivního podílu žáků na vytváření zdravého třídního kolektivu, k vytvoření bezpečného prostředí ve třídě. Tento systém garantuje Školní poradenské pracoviště.

Žákům je poskytnut:

- prostor být slyšet (žák má prostor třídě něco sdělit),
- prostor pro poznání své třídy,
- prostor pro předcházení problémům i pro jejich řešení,
- prostor pro oceňování.

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Na prvním stupni je obsah Osobnostního a sociálního rozvoje chápán převážně ve smyslu třídnické hodiny. Na druhém stupni jsou do obsahu doplněna i témata ze vzdělávacího oboru Etická výchova.

Týdenní časová dotace v ročnících											
1.	2.	3.	4.	5.	1. stupeň celkem	6.	7.	8.	9.	2. stupeň celkem	Celkem
1	1	1	1	1	5	1	1	1	1	4	9

Výchovné a vzdělávací strategie

Smyslem a cílem předmětu je vybavit žáky souborem klíčových kompetencí, které představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní a sociální rozvoj. Žáci řeší problémy samostatně, přijímají za ně odpovědnost. Osvojují si techniky efektivní pro soužití třídy (plánování společných činností, řešení konfliktů, práce s pravidly). Učitel uplatňuje systemický přístup (chceme-li špatně fungující systém zlepšit, nebudeme se příliš zabývat hledáním příčiny, poruchy, budeme se ptát, co by mohlo fungovat lépe, hledáme rovnou pozitivní řešení).

Do předmětu jsou implementovány prvky Etické výchovy jako doplňujícího vzdělávacího oboru (výchovný styl, specifický model výuky: senzibilizace, hodnotová reflexe, nácvik ve třídě, transfer do reálného života).

Předmět má své opodstatnění při specifické primární prevenci, kdy jsou aktivity směřovány na konkrétní typ rizikového chování (např. interpersonální agresivní chování, delikventní chování ve vztahu k hmotným statkům, záškoláctví a neplnění školních povinností atd.). V rámci nespecifické primární prevence podporujeme žádoucí formy chování a pozitivní zájmy. Jde o výchovné přístupy formující osobnost, postoje, hodnotovou orientaci a mravní povědomí.

V předmětu jde nejen o předávání znalostí, ale především o zdokonalování schopnosti žáků racionálně se rozhodovat, vést k uvědomování si hodnot, nácvik dovedností při konfrontaci se stresovými situacemi a asertivní odolávání tlaku, rozvíjení pozitivního sebehodnocení a sebeúcty.

Kompetence k učení

- umožňujeme žákům vybrat si nebo zformulovat témata, o která mají zájem.

Kompetence k řešení problémů

- vedeme žáky k vnímání nejrůznějších problémových situací, rozpoznání a pochopení problému, přemýšlení o nesrovnalostech a jejich příčinách, promýšlení a naplánování způsobu řešení problémů a využívání vlastního úsudku a zkušeností,
- poskytujeme žákům prostor pro praktické ověřování správnosti řešení problémů; vedeme žáky k aplikaci osvědčených postupů při řešení obdobných nebo nových problémových situací, sledování vlastního pokroku při zdolávání problémů,
- vedeme žáky ke kritickému myšlení, činění uvážlivých rozhodnutí, schopnosti je obhájit, uvědomění si zodpovědnosti za svá rozhodnutí a schopnosti výsledky svých činů zhodnotit.

Kompetence komunikativní

- rozvíjíme u žáků komunikativní dovednosti, schopnost vyjadřovat se výstižně a kultivovaně,
- vedeme žáky k naslouchání promluvám druhých lidí, učíme žáky vhodně na ně reagovat, účinně se zapojovat do diskuze, obhajovat svůj názor a vhodně argumentovat.

Kompetence sociální a personální

- vedeme žáky k účinné spolupráci ve skupině, podílení se na vytváření pravidel práce v týmu,
- vedeme žáky k utváření příjemné atmosféry v týmu, na základě ohleduplnosti a úcty při jednání s druhými lidmi, k přispívání k upevňování dobrých mezilidských vztahů a v případě potřeby poskytnutí pomoci nebo požádání o ni,

- v třídnické hodině Žák přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu, oceňuje zkušenosti druhých, respektuje různá hlediska a čerpá poučení z toho, co si druhí myslí, říkají a dělají,
- v třídnické hodině si Žák vytváří pozitivní představu o sobě samém, která podporuje jeho sebedůvěru a samostatný rozvoj; ovládá a řídí svoje jednání a chování tak, aby dosáhl pocitu sebeuspokojení a sebeúcty.

Kompetence občanské

- v třídnické hodině je Žák veden k respektování přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot, je schopen vcítit se do situací ostatních lidí, odmítá útlak a hrubé zacházení, uvědomuje si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí, je si vědom svých práv i povinností,
- prostřednictvím třídnické hodiny Žák vnímá školu jako model demokratického společenství ve smyslu participace Žáků na Životě školy i třídy.

Kompetence pracovní

- znalosti a zkušenosti získané v třídnických hodinách Žák využívá v zájmu vlastního rozvoje i své přípravy na budoucnost.

Kompetence digitální

- podporujeme Žáky ve využívání technologií při vyhledávání informací při plánování společných akcí,
- ve vyšších ročnících vedeme Žáky k vzájemné přátelské komunikaci na sociálních sítích,

Obecný vzdělávací obsah předmětu Osobnostní a sociální rozvoj ve smyslu třídnické hodiny

Typ činnosti	Typ činnosti konkrétněji	Použitelné metody a organizační formy	Průřezová témata	Přínos
Seznámení a stmelování	- v nově vzniklém kolektivu - s novým Žákem - s ostatními učiteli	- hry kohezní i kooperativní - metody prožitkové - situační metody - inscenační metody - komunitní kruh	Osobnostní a sociální výchova Multikulturní výchova MKV1 - Kulturní diference	Prostor pro poznání své třídy Prostor být slyšet

Práce s pravidly a řešení aktuálních problémů třídy	- společné stanovování základních pravidel chování ve třídě a škole - společné řešení porušování pravidel - řešení situací, do kterých se třída během roku dostane	- problémové metody - nedokončené věty - rozvoj kritického myšlení - asociační metody (brainstorming, brainwriting, myšlenková mapa) - diskuze v komunitním kruhu, ve skupinách	Osobnostní a sociální výchova Výchova demokratického občana VDO1 - Občanská společnost a škola VDO4 - Demokratické řešení konfliktů	Prostor pro předcházení problémům Prostor pro řešení problémů Prostor být slyšet
Práce se vztahy ve třídě	- sonda do vztahů ve třídě - intervence do vztahů ve třídě (na základě konkrétní situace, která proběhla, na základě výsledků sondy)	- rozhovor - vyprávění - hry kohezní i kooperativní - prožitkové aktivity - diskuze v komunitním kruhu, ve skupinách	Osobnostní a sociální výchova Multikulturní výchova MKV2 - Lidské vztahy	Prostor být slyšet Prostor pro poznání své třídy
Rozvoj specifických dovedností	- prosociální komunikace - spolupráce - tolerance a úcta - odpovědnost - spolehlivost - sebehodnocení - sebeřízení - sebekázeň - iniciativnost a tvořivost - studijní dovednosti	- situační metoda - inscenační metoda - volné psaní - diskuze - práce s textem (senzibilizace)	Osobnostní a sociální výchova Multikulturní výchova MKV2 - Lidské vztahy MKV5 - Princip sociálního smíru a solidarity	Prostor pro oceňování
Tvorba vlastních projektů	- Žáci jsou podporováni ve formulaci vlastních cílů a práci na vlastních projektech - příprava na akce školy - plnění zadání školního parlamentu - volba povolání - plánování společných činností (třídní výlet a jiné třídní akce)	- projekt jako komplexní metoda	Osobnostní a sociální výchova	Prostor být slyšet Prostor pro oceňování Prostor pro poznání své třídy

Diagnostika ve třídě	diagnostika: - vztahů - klimatu - rozvoje specifické dovednosti Žáků - stádia vývoje třídy - stádia řešení specifického problémů třídy - stádia, ve kterém se nacházíme na cestě ke společnému výsledku (projekt) - vnímání školy jako celku	- asociativní metody (myšlenková mapa, brainstorming, brainwriting) - techniky reflexe - diskuze (hromadná, ve skupinách, ve dvojici) - pozorování - volné psaní - hra - dotazníkové šetření	Osobnostní a sociální výchova	Prostor být slyšet Prostor pro řešení problémů
Prevence specifická i nespecifická	- specifická prevence (např. interpersonální agresivní chování, delikventní chování ve vztahu k hmotným statkům, záškoláctví a neplnění školních povinností atd.) - nespecifická prevence (podpora žádoucích forem chování a pozitivních zájmů, postoje, hodnotová orientace a mravní povědomí)	- hra - pozorování - asociativní metody (myšlenková mapa, brainstorming, brainwriting) - techniky reflexe - diskuze (hromadná, ve skupinách, ve dvojici, komunitní kruh)) - volné psaní - situační metoda - inscenační metoda	Osobnostní a sociální výchova MKV1 - Kulturní difference MKV2 – Lidské vztahy MKV5 – Princip sociálního smíru a solidarity	Typ preventivního zaměření: - informativní - rozhodovací schopnosti - uvědomování si hodnot - zvládání stresu - odolávání tlaku - pozitivní sebehodnocení a sebeúcta Prostor pro řešení problémů Prostor být slyšet
Řešení provozních záležitostí	- školní akce a příprava na ně - seznamování Žáků s novými opatřeními ve škole - informace ze školního parlamentu	- frontální výklad a sdělení - diskuze (hromadná, ve skupinách, ve dvojici, komunitní kruh)	Osobnostní a sociální výchova Výchova demokratického občana VDO1 - Občanská společnost a škola	Prostor být slyšet

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

Vyučovací předmět: Osobnostní a sociální rozvoj				
Očekávané výstupy z RVP ZV	Školní výstupy	Učivo	Průřezová témata, mezipředmětové vztahy	Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření
1. ročník				
EV-3-1-01 osvojí si oslovování křestními jmény, používání vhodných forem pozdravu, naslouchání, dodržování jednoduchých komunikačních pravidel ve třídě, poděkování, omluvu, přiměřenou gestikulaci EV-3-1-02 se podílí na vytváření společenství třídy prostřednictvím dodržování jasných a splnitelných pravidel	Žák: - si osvojí oslovování křestními jmény - používá vhodné formy pozdravu - si osvojí vhodné formy vyjádření prosby, vděku, omluvy - vnímá důležitost pravidel	Základy mezilidských vztahů (představení se, důvody pro oslovování křestními jmény, oslovování dospělých, pravda, lež, pozdrav, omluva, prosba, poděkování, pravidla)	Čj - základní komunikační pravidla, naslouchání, dialog Prv - lidé kolem nás OSV2 - můj vztah k sobě samému a k druhým lidem OSV3 - cvičení sebekontroly a sebeovládání, regulace vlastního jednání – dodržování pravidel, plnění svých povinností OSV6 - vzájemné poznávání se ve třídě	
EV-3-1-03 si osvojí základní vědomosti	Žák: - Žák si osvojí základní předpoklady	Základy sebeúcty a úcty k druhým		

a dovednosti pro vytvoření sebeúcty a úcty k druhým	pro vytvoření sebeúcty a úcty k druhým	(moje jméno, úcta, kamarádství, pocity, starostlivost)	OSV7 - chování podporující dobré vztahy, empatie, respektování, podpora, pomoc;	
EV-3-1-06 využívá prvky tvořivosti při společném plnění úkolů	Žák: - si osvojí základní formy spolupráce - tvořivě hledá způsoby, jak vyjadřovat dobro spolužákům	Spolupráce a tvořivost (společné plnění úkolů, tvořivé experimentování, tvořivá pomoc)	OSV8 - aktivní naslouchání, dovednosti pro verbální i neverbální sdělování, OSV9 - rozvoj dovedností pro kooperaci, dovednost odstoupit od vlastního nápadu, navázat na druhé; schopnost řešení konfliktů, podřízení se, vedení a organizování práce skupiny	
EV-3-1-04 zvládá prosociální chování: pomoc v běžných školních situacích, dělení se, vyjádření soucitu, zájem o spolužáky	Žák: - vnímá prosociálnost jako běžnou součást života - zvládá základní formy prosociálního chování	Základy prosociálnosti (pomoc)	OSV10 - dovednosti řešení problémů a rozhodování se OSV11 - postoje a hodnoty a jejich projevy v chování lidí; pomáhající a prosociální chování	

2. ročník

EV-3-1-02 se podílí na vytváření společenství třídy prostřednictvím dodržování jasných a splnitelných pravidel	Žák: - se podílí na vytváření společenství třídy prostřednictvím dodržování jasných pravidel - orientuje se ve stylu působení odměn a sankcí - vnímá svá základní práva a povinnosti	Třída jako společenství (význam pravidel, odměny a tresty, základní práva a povinnosti)	Čj - základní komunikační pravidla, naslouchání, dialog, nonverbální komunikace Prv - lidé kolem nás OSV1 - cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění OSV2 - můj vztah k sobě samému a k druhým lidem OSV3 - cvičení sebekontroly a sebeovládání, regulace vlastního	
--	--	---	--	--

EV-3-1-01 osvojí si oslovování křestními jmény, používání vhodných forem pozdravu, naslouchání, dodržování jednoduchých komunikačních pravidel ve třídě, poděkování, omluvu, přiměřenou gestikulaci	Žák: - si osvojí vhodné způsoby kladení otázek - rozlišuje vhodné a nevhodné či hrubé výrazy v komunikaci - neskáče druhým do řeči, naslouchá	Základní komunikační dovednosti (kladení otázek, vnímavost ke vhodným a hrubým výrazům, naslouchání)	jednání – dodržování pravidel, plnění svých povinností OSV4 - sociální dovednosti pro předcházení stresům v mezilidských vztazích OSV6 - vzájemné poznávání se ve třídě OSV7 - chování podporující dobré vztahy, empatie, respektování, podpora, pomoc; OSV8 - aktivní naslouchání, dovednosti pro verbální i neverbální sdělování, efektivní strategie asertivní komunikace, dovednosti komunikační obrany proti agresi a manipulaci OSV9 - rozvoj dovedností pro kooperaci, dovednost odstoupit od vlastního nápadu, navázat na druhé; schopnost řešení konfliktů, podřízení se, vedení a organizování práce skupiny OSV10 - dovednosti řešení problémů a rozhodování se OSV11 - postoje a hodnoty a jejich projevy v chování lidí; pomáhající a prosociální chování	
EV-3-1-03 si osvojí základní vědomosti a dovednosti pro vytvoření sebeúcty a úcty k druhým	Žák: - si vytváří základy svého sebepoznání - vnímá odlišnosti a podobnosti lidí	Formování zdravého sebepojetí a sebeúcty (silné a slabé stránky, pocity)		
EV-3-1-03 si osvojí základní vědomosti a dovednosti pro vytvoření sebeúcty a úcty k druhým	Žák: - si osvojí základy pozitivního hodnocení a přijetí druhých - zvládá projevovat pozornost, laskavost, uznání vůči druhým	Pozitivní hodnocení druhých (projevy pozornosti, laskavosti, uznání)		
EV-3-1-06 využívá prvky tvořivosti při společném plnění úkolů	Žák: - rozvíjí tvořivé myšlení	Tvořivost (představitost, společné plnění úkolů)		
EV-3-1-04 zvládá prosociální chování: pomoc v běžných školních situacích, dělení se, vyjádření soucitu, zájem o spolužáky	Žák: - zvládá prosociální dovednosti dělení se a darování - využívá tvořivost při darování	Prosociální dovednosti (dělení se, darování)		

3. ročník

EV-3-1-01 osvojí si oslovování křestními jmény, používání vhodných forem pozdravu, naslouchání, dodržování jednoduchých komunikačních pravidel ve třídě, poděkování, omluvu, přiměřenou gestikulaci	Žák: - rozvíjí schopnost naslouchat druhým	Zúčastněné naslouchání (důsledky nepozornosti, výhody naslouchání)	Čj - základní komunikační pravidla, naslouchání, dialog Prv - lidé kolem nás - <i>Nonverbální prostředky (mimika, gesta)</i> - <i>Vyjadřování závislé na komunikační situaci</i> OSV1 - cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění OSV2 - můj vztah k sobě samému a k druhým lidem OSV3 - cvičení sebekontroly a sebeovládání, regulace vlastního jednání – dodržování pravidel, plnění svých povinností OSV4 - sociální dovednosti pro předcházení stresům v mezilidských vztazích OSV6 - vzájemné poznávání se ve třídě OSV7 - chování podporující dobré vztahy, empatie, respektování, podpora, pomoc; OSV8 - aktivní naslouchání, dovednosti pro verbální i neverbální sdělování, efektivní strategie asertivní komunikace, dovednosti komunikační obrany proti agresi a manipulaci OSV9 - rozvoj dovedností pro kooperaci, dovednost odstoupit od vlastního nápadu, navázat na druhé; schopnost řešení konfliktů,	
EV-3-1-06 využívá prvky tvořivosti při společném plnění úkolů	Žák: - rozvíjí své schopnosti související s tvořivostí - rozvíjí tvořivost v oblasti mezilidských vztahů	Tvořivost (význam tvořivosti v mezilidských vztazích)		
EV-3-1-05 vyjadřuje city v jednoduchých situacích	Žák: - identifikuje základní pocity - vyjadřuje pozitivní city - eliminuje urážky, které vyjadřuje vůči druhým	Komunikace citů (obdiv, laskavost, radost, eliminace vzájemného urážení se)		
EV-3-1-04 zvládá prosociální chování: pomoc v běžných školních situacích, dělení se, vyjádření soucitu, zájem o spolužáky EV-3-1-07 reflektuje situaci druhých a adekvátně poskytuje pomoc	Žák: - reflektuje situaci druhých - poskytuje adekvátní pomoc - identifikuje důvody radosti a smutku - snaží se zmírnit prožívání smutku druhých	Empatie (vnímavost, pochopení, radost, smutek)		
EV-3-1-04 zvládá prosociální chování: pomoc v běžných školních situacích, dělení se, vyjádření soucitu, zájem	Žák: - navazuje a rozvíjí kamarádké vztahy - vyjadřuje vhodnými formami	Prosociální chování (význam kamarádství, zájem o druhé)		

o spolužáky	zájem o druhé		podřízení se, vedení a organizování práce skupiny OSV10 - dovednosti řešení problémů a rozhodování se OSV11 - postoje a hodnoty a jejich projevy v chování lidí; pomáhající a prosociální chování	
-------------	---------------	--	---	--

4. ročník

EV-5-1-01 reflektuje důležitost prvků neverbální komunikace, eliminuje hrubé výrazy z verbální komunikace, zvládá položit vhodnou otázku	Žák: - reflektuje a vnímá důležitost prvků neverbální komunikace	Neverbální komunikace (možnosti a zásady efektivní neverbální komunikace)	Čj - základní komunikační pravidla, naslouchání, dialog - Vyjadřování závislé na komunikační situaci Př - člověk a jeho zdraví	
EV-5-1-05 jednoduchými skutky realizuje tvořivost v mezilidských vztazích, především v rodině a v kolektivu třídy	Žák: - dokáže vyjádřit druhému pochvalu - správně reaguje na pochvalu - se dokáže usmířit	Pozitivní hodnocení druhých (pochvala, odpuštění, usmíření, úcta)	OSV1 - cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění OSV2 - můj vztah k sobě samému a k druhým lidem OSV3 - cvičení sebekontroly a sebeovládání, regulace vlastního jednání – dodržování pravidel, plnění svých povinností OSV4 - sociální dovednosti pro předcházení stresům v mezilidských vztazích OSV6 - vzájemné poznávání se ve třídě	
EV-5-1-04 identifikuje základní city, vede rozhovor s druhými o jejich prožitcích, na základě empatického vnímání přemýšlí nad konkrétní pomocí EV-5-1-03 dokáže se těšit z radosti a úspěchu jiných, vyjadřuje účast na radosti i bolesti druhých, pozitivně	Žák: - vnímá důležitost usměrňování citů - usměrňuje svůj hněv	Komunikace citů (pocity spokojenosti, smutku, obav, hněv)		

hodnotí druhé v běžných podmínkách			OSV7 - chování podporující dobré vztahy, empatie, respektování, podpora, pomoc;	
EV-5-1-04 identifikuje základní city, vede rozhovor s druhými o jejich prožitcích, na základě empatického vnímání přemýšlí nad konkrétní pomoc	Žák: - chápe důležitost empatie - zvládá přátelské přijetí - dokáže vyjádřit soucit	Empatie (důležitost empatie, přijetí, soucit)	OSV8 - aktivní naslouchání, dovednosti pro verbální i neverbální sdělování, efektivní strategie asertivní komunikace, dovednosti komunikační obrany proti agresi a manipulaci	
EV-5-1-02 uvědomuje si své schopnosti a silné stránky, utváří si pozitivní sebehodnocení	Žák: - prezentuje své vzory - zdůvodní, co ho na vzorech přitahuje	Vzory (reálné a zobrazené)	OSV9 - rozvoj dovedností pro kooperaci, dovednost odstoupit od vlastního nápadu, navázat na druhé; schopnost řešení konfliktů, podřízení se, vedení a organizování práce skupiny OSV10 - dovednosti řešení problémů a rozhodování se OSV11 - postoje a hodnoty a jejich projevy v chování lidí; pomáhající a prosociální chování	

5. ročník

EV-5-1-01 reflektuje důležitost prvků neverbální komunikace, eliminuje hrubé výrazy z verbální komunikace, zvládá položit vhodnou otázku	Žák: - zvládá vést dialog s druhými v rovnocenné i podřízené pozici	Dialog jako prostředek komunikace (zdvořilost, otevřená komunikace)	Čj - základní komunikační pravidla, naslouchání, dialog - Vyjadřování závislé na komunikační situaci Př - člověk a jeho zdraví OSV1 - cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění	
EV-5-1-02 uvědomuje si své schopnosti a silné stránky, utváří si pozitivní	Žák: - si uvědomuje své schopnosti a silné stránky	Sebehodnocení a sebeúcta		

sebehodnocení	- vnímá a reflektuje svoje úspěchy - utváří své pozitivní sebehodnocení - prohlubuje sebedůvěru - rozlišuje způsoby vhodné a nevhodné sebereprezentace - rozvíjí své sebeovládání - utváří si, vnímá a reflektuje své cíle	(sebevědomí – sebepoznání, sebehodnocení, sebevědomí, sebereprezentace, sebeovládání, podpora sebeoceňování)	OSV2 - můj vztah k sobě samému a k druhým lidem OSV3 - cvičení sebekontroly a sebeovládání, regulace vlastního jednání – dodržování pravidel, plnění svých povinností OSV4 - sociální dovednosti pro předcházení stresům v mezilidských vztazích	
EV-5-1-05 jednoduchými skutky realizuje tvořivost v mezilidských vztazích, především v rodině a v kolektivu třídy EV-5-1-03 dokáže se těšit z radosti a úspěchu jiných, vyjadřuje účast na radosti i bolesti druhých, pozitivně hodnotí druhé v běžných podmínkách	Žák: - vnímá a reflektuje význam iniciativy - iniciativně vstupuje do vztahů s vrstevníky - reflektuje své neúspěchy a vyvozuje z nich poučení - rozvíjí smysluplné využití volného času	Iniciativa a tvořivost (ve vztahu k jiným lidem, hledání možnosti, jak vycházet s jinými lidmi v rodině, ve třídě, mezi vrstevníky, iniciativa nepřijímá jinými, zpracování neúspěchu)	OSV6 - vzájemné poznávání se ve třídě OSV7 - chování podporující dobré vztahy, empatie, respektování, podpora, pomoc; OSV8 - aktivní naslouchání, dovednosti pro verbální i neverbální sdělování, efektivní strategie asertivní komunikace, dovednosti komunikační obrany proti agresi a manipulaci	
EV-5-1-06 iniciativně vstupuje do vztahů s vrstevníky, dokáže rozlišit jejich nabídky k aktivitě a na nevhodné nabídky reaguje asertivně	Žák: - vnímá důležitost asertivity pro svůj život - reaguje asertivně na nevhodné nabídky	Asertivita (rozlišování mezi nabídkami druhých, schopnost odmítnutí nabídky)	OSV9 - rozvoj dovedností pro kooperaci, dovednost odstoupit od vlastního nápadu, navázat na druhé; schopnost řešení konfliktů, podřízení se, vedení a organizování práce skupiny	
EV-5-1-04 identifikuje základní city, vede rozhovor s druhými o jejich prožitcích, na základě empatického vnímání přemýšlí nad konkrétní pomocí	Žák: - projevuje zájem o spolužáky - dokáže být prospěšný - respektuje druhé - vyjadřuje prosociální chování	Prosociální chování (povzbuzení, zájem, respekt)	OSV10 - dovednosti řešení problémů a rozhodování se OSV11 - postoje a hodnoty a jejich projevy v chování lidí; pomáhající a prosociální chování	

6. ročník				
EV-9-1-01 komunikuje otevřeně, pravdivě, s porozuměním pro potřeby druhých a přiměřeně situaci	Žák: - volí vhodný způsob komunikace - využívá komunikaci ke sdílení zájmů, názorů, pocitů a k budování dobrých mezilidských vztahů. - uvědomí si příčiny a důsledky nesprávné komunikace	Otevřená komunikace (úroveň komunikace, zásady verbální komunikace, komunikační chyby, dialog, komunikace ve ztížených podmínkách)	Čj - naslouchání, dialog Vkz - vztahy mezi lidmi a formy soužití Vko - vztahy mezi lidmi, zásady lidského soužití OSV1 - cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění	
EV-9-1-10 aplikuje postoje a způsobilosti, které rozvíjejí mezilidské vztahy	Žák: - volí vhodný způsob komunikace - chápe dialog jako možnost vzájemného obohacení, příležitosti ke sdílení	Aktivní naslouchání (cíle, výhody, zásady, způsob a nácvik aktivního naslouchání)	OSV2 - můj vztah k sobě samému a k druhým lidem OSV3 - cvičení sebekontroly a sebeovládání, regulace vlastního jednání – dodržování pravidel, plnění svých povinností	
EV-9-1-07 je vnímavý k sociálním problémům, v kontextu své situace a svých možností přispívá k jejich řešení	Žák: - na základě empatického vnímání přemýšlí nad řešením problému - zaujímá aktivní přístup k řešení problémů	Iniciativa ve ztížených podmínkách (pozitivní formulace problému, rozhodnost a řešení problémů, zátěžové situace, kritické myšlení, empatie)	OSV4 - sociální dovednosti pro předcházení stresům v mezilidských vztazích OSV6 - vzájemné poznávání se ve třídě	
EV-9-1-10 aplikuje postoje a způsobilosti, které rozvíjejí mezilidské vztahy	Žák: - chápe význam čestného chování v životě člověka - uvědomuje si význam pravidel - dokáže se chovat asertivně a prosociálně i v soutěživých situacích.	Fair play (čestné chování, význam pravidel v životě člověka, zdravá soutěživost, asertivita, prosociálnost)	OSV7 - chování podporující dobré vztahy, empatie, respektování, podpora, pomoc; OSV8 - aktivní naslouchání, dovednosti pro verbální i neverbální sdělování, efektivní strategie asertivní komunikace, dovednosti komunikační obrany proti agresi a manipulaci OSV9 - rozvoj dovedností pro kooperaci, dovednost odstoupit od vlastního nápadu, navázat na	

			druhé; schopnost řešení konfliktů, podřízení se, vedení a organizování práce skupiny OSV10 - dovednosti řešení problémů a rozhodování se OSV11 - postoje a hodnoty a jejich projevy v chování lidí; pomáhající a prosociální chování	
--	--	--	---	--

7. ročník				
EV-9-1-01 komunikuje otevřeně, pravdivě, s porozuměním pro potřeby druhých a přiměřeně situaci	Žák: - volí vhodný způsob komunikace - využívá komunikaci ke sdílení zájmů, názorů, pocitů a k budování dobrých mezilidských vztahů. - uvědomí si příčiny a důsledky nesprávné komunikace	Pravdivá komunikace (umění mluvit a argumentovat (rozvoj komunikačních dovedností, pravda a lež - konfrontace, slova, která nám vadí - zbytečnost a nevhodnost vulgárních výrazů, tajemství - projev důvěry)	Vk - vztahy mezi lidmi a formy soužití OSV2 - můj vztah k sobě samému a k druhým lidem (spolužáci, kamarádi); moje psychika, postoje a hodnoty; zdravé a vyrovnané sebepojetí	
EV-9-1-02 respektuje velikost a důstojnost lidské osoby, objevuje vlastní jedinečnost a identitu a vytváří si zdravé sebevědomí	Žák: - ve styku s vrstevníky preferuje pozitivní životní cíle, hodnoty a zájmy	Přiměřené sebevědomí (zdravé sebevědomí, Život je fajn - optimistický přístup, jsem jaký jsem - sebepoznání, sebepřijetí, silné a slabé stránky - posílit pozitivní vnímání své osoby, práce s chybou, kam jdu - seberozvoj - stanovování cílů, získat nad svým životem lepší kontrolu)	OSV3 - cvičení sebekontroly a sebeovládání, regulace vlastního jednání, vůle; stanovování osobních cílů a kroků k jejich dosažení OSV4 - dovednosti pro pozitivní naladění mysli; sociální dovednosti pro předcházení stresům v mezilidských vztazích	
EV-9-1-03 analyzuje a aplikuje empatii	Žák: - vytváří si kladný vztah k sobě	Pozitivní hodnocení událostí a druhých		

v kolektivu EV-9-1-08 analyzuje etické aspekty různých životních situací	i k ostatním lidem	(vnímavost - identifikace situací a způsobů chování, pochvala - účinnost pochvaly pro sebe i pro jiné, otevři oči i srdce - uvědomit si dobro, které od druhých přijímáme)	OSV5 - rozvoj kreativity (pružnost nápadů, originalita, schopnost vidět věci jinak, uvést nápady do reality), tvořivost v mezilidských vztazích OSV6 - vzájemné poznávání se ve třídě,	
EV-9-1-03 analyzuje a aplikuje empatii v kolektivu EV-9-1-08 analyzuje etické aspekty různých životních situací	Žák: - si uvědomuje nebezpečí nezdravého napodobování	Reálné a zobrazené vzory imitace x identifikace - nebezpečí, nezdravého napodobování ve třídě, mezi vrstevníky, autorita - vliv autorit, sebepojetí)	OSV7 - chování podporující dobré vztahy, empatie, respektování, podpora, pomoc; OSV8 - aktivní naslouchání, dovednosti pro verbální i neverbální sdělování, efektivní strategie asertivní komunikace, dovednosti komunikační obrany proti agresi a manipulaci	
EV-9-1-04 nahrazuje agresivní a pasivní chování chováním asertivním, neagresivním způsobem obhajuje svá práva	Žák: - na příkladech objasní asertivní, pasivní a agresivní chování - navrhne, jak efektivně a nenásilně řešit neshody nebo konflikty	Asertivita (umím se přiměřeně prosadit?, asertivní dovednosti a práva)	OSV10 - dovednosti řešení problémů a rozhodování se	
EV-9-1-07 je vnímavý k sociálním problémům, v kontextu své situace a svých možností přispívá k jejich řešení EV-9-1-06 spolupracuje v obtížných sociálních situacích	Žák: - respektuje postoje a názory druhých - zaujímá odmítavé postoje ke všem formám brutality a násilí	Prosociálnost za ztížených podmínek (umím žít v multikulturním prostředí? - předsudky)	OSV11 - postoje a hodnoty a jejich projevy v chování lidí; pomáhající a prosociální chování	

EV-9-1-02 respektuje velikost a důstojnost lidské osoby, objevuje vlastní jedinečnost a identitu a vytváří si zdravé sebevědomí	Žák: - vytváří si kladný vztah k sobě i k ostatním lidem	Důstojnost lidské osoby (co mohu já a co ostatní - svoboda, rovnost, „potencialita, jak se do lesa volá...?“ - náš způsob jednání vyvolává odpovídající emoce u druhých, past na hněv - jak se zachovat, když nás zlost ovládne, strach - obavy, překonání)	Vk - vztahy mezi lidmi a formy soužití Vo - člověk ve společnosti, člověk jako jedinec OSV2 - jak se promítá mé já v mém chování; druzí jako zdroj informací o mně; můj vztah k sobě samému a k druhým, zdravé a vyrovnané sebepojetí	
EV-9-1-04 nahrazuje agresivní a pasivní chování chováním asertivním, neagresivním způsobem obhajuje svá práva EV-9-1-10 aplikuje postoje a způsobilosti, které rozvíjejí mezilidské vztahy	Žák: - navrhne, jak efektivně a nenásilně řešit neshody nebo konflikty - si uvědomuje rizika manipulace	Asertivita (pasivní, agresivní a asertivní chování, asertivní práva a povinnosti, manipulace a manipulativní techniky - obrana, kompromis, dovednosti: umět požádat o laskavost a sdělit/přijmout stížnost, tak abych se při tom necítil nepříjemně, nezpůsobil konflikt a uměl přijmout závěr situace)	OSV3 - cvičení sebekontroly a sebeovládání OSV4 - vyhledání pomoci při potížích; dobrý vztah k sobě samému; OSV7 - chování podporující dobré mezilidské vztahy;	
EV-9-1-07 je vnímavý k sociálním problémům, v kontextu své situace a svých možností přispívá k jejich řešení EV-9-1-06 spolupracuje i v obtížných sociálních situacích řešení EV-9-1-08 analyzuje etické aspekty různých životních situací	Žák: - si uvědomuje smysl pro sociálního chování	Komplexní prosociálnost (význam prosociálního chování, znaky prosociálního chování a prosociální osobnosti, co mohu prosociálně nabídnout? - (formy prosociálního chování a použitelnost získaných dovedností v reálném životě)	OSV8 - dovednosti verbální a neverbální komunikace; naslouchání druhým; vedení dialogu; komunikace v různých situacích OSV9 - jasná a respektující komunikace, rozvoj dovedností pro kooperaci ve skupině OSV10 - dovednosti pro řešení problémů, i v mezilidských vztazích OSV11 - postoje a hodnoty a jejich projevy v chování lidí; pomáhající a prosociální chování	
EV-9-1-08 analyzuje etické aspekty různých	Žák: - rozumí pojmu hodnota a vnímá	Etické ctnosti		

Životních situací	jejich důležitost v životě	- Hodnoty a jejich důležitost v životě - Mravní usuzování - Morální dilema		
-------------------	----------------------------	--	--	--

9. ročník				
EV-9-1-02 respektuje velikost a důstojnost lidské osoby, objevuje vlastní jedinečnost a identitu a vytváří si zdravé sebevědomí	Žák: - vytváří si kladný vztah k sobě i k ostatním lidem	Já, potenciální vzor pro druhé (životní cíle a dosahování potřeb (sebepojetí a seberealizace)	Vk - vztahy mezi lidmi a formy soužití; rizika ohrožující zdraví a jejich prevence Vo - člověk ve společnosti, člověk jako jedinec	
EV-9-1-04 nahrazuje agresivní a pasivní chování chováním asertivním, neagresivním způsobem obhajuje svá práva EV-9-1-10 aplikuje postoje a způsobilosti, které rozvíjejí mezilidské vztahy	Žák: - chápe význam konstruktivní kritiky	Asertivita ve skupině (třída jinýma očima) (kritizovat, ale nebýt při tom ve sporu, umění kritiku přijímat)	OSV1 - cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění, řešení problémů OSV2 - jak se promítá mé já v mém chování; druzí jako zdroj informací o mně; můj vztah k sobě samému; moje tělo, moje psychika ; zdravé a vyrovnané sebepojetí	
EV-9-1-02 respektuje velikost a důstojnost lidské osoby, objevuje vlastní jedinečnost a identitu a vytváří si zdravé sebevědomí EV-9-1-08 analyzuje etické aspekty různých životních situací EV-9-1-10 aplikuje postoje a způsobilosti,	Žák: - rozliší, které chování odpovídá a které překračuje sexuální normu (z hlediska věku, zdraví, práva, etiky, morálky, sociokulturního prostředí aj.)	Sexuální zdraví (vnímání rozdílností mezi mužem a ženou v myšlení, chápání, postojích a reakcích a umění je akceptovat, Etická stránka lidské sexuality - komunikační dovednosti a umění citlivě naslouchat druhým, přátelství a láska, hodnoty a možnosti partnerských vztahů - základní vztahové hodnoty	OSV3 - regulace vlastního jednání a prožívání; stanovování osobních cílů a kroků k jejich dosažení OSV4 - dovednosti pro pozitivní naladění mysli, dobrý vztah k sobě, zvládání stresu; hledání pomoci při potížích OSV6 - chyby při poznávání lidí	

které rozvíjejí mezilidské vztahy			OSV7 - chování podporující dobré vztahy, empatie, respektování, podpora, pomoc;	
EV-9-1-08 analyzuje etické aspekty různých životních situací	Žák: - rozumí pojmu hodnota a vnímá jejich důležitost v životě	Etické ctnosti (schopnost pozitivního oceňování, lidskost, morální dilema, smysl života)	OSV8 - aktivní naslouchání, dovednosti pro verbální i neverbální sdělování, efektivní strategie asertivní komunikace, dovednosti komunikační obrany proti agresi a manipulaci	
EV-9-1-03 analyzuje a aplikuje empatii v kolektivu EV-9-1-08 analyzuje etické aspekty různých životních situací	Žák: - si uvědomuje význam společných pravidel a norem ve školním kolektivu - uvědomuje význam vzdělání - iniciativně vstupuje do vztahů s vrstevníky a dokáže rozlišit jejich nabídky k aktivitě a na nevhodné reaguje asertivně - na příkladech doloží přínos spolupráce při řešení konkrétních úkolů a dosahování cílů ve škole	Tvořivost a kreativita, iniciativa (renatalizace, nácvik tvořivosti, prosociální aspekt iniciativy a tvořivosti ve školním prostředí, psychická a fyzická pomoc, ochota ke spolupráci)	OSV10 - dovednosti řešení problémů a rozhodování se OSV11 - postoje a hodnoty a jejich projevy v chování lidí; pomáhající a prosociální chování	